

УДК 338.48(477.61)

Валерія Гарбузова

студент гр. ТУ-20д

Науковий керівник: Галина Заваріка

д-р геогр. наук, професор, професор кафедри

міжнародної економіки і туризму,

Східноукраїнський національний університет

імені Володимира Даля

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТАН В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

Вступ. Військові дії на території України призвели до величезних людських, економічних, природних втрат, масштаби яких ще не можливо остаточно оцінити. Природно-заповідний фонд (ПЗР) Луганської області частково постраждав ще 2014 року, та після лютого 2022 року ми взагалі не маємо достовірної інформації про його стан. Але починати роботу з дослідження стану ПЗФ потрібно вже зараз, тому ця тема є вкрай актуальною.

Мета – дослідження стану природно-заповідного фонду Луганської області в умовах військових дій.

Результати дослідження. Наразі в зоні бойових дій або на тимчасово окупованих територіях перебуває 44% площі національних парків та заповідників України. За підрахунками Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів це понад 900 природоохоронних територій, 138 з яких розташовані на Луганщині. Органи влади та громадські організації не мають змоги вести там роботи з природоохоронної діяльності та існує велика вірогідність, що ці ресурси можуть бути знищені через бойові дії [1].

Проблематику стану природно-заповідного фонду Луганщини вивчав еколог ЕПЛ Олексій Василіук. Дослідник розробив мапу заповідних територій, що постраждали під час АТО. Проте Луганщина страждає і досі, а кількість постраждалих заповідників та природоохоронних територій зростає [2].

Наразі система підрахунку та аналізу збитків від війни дуже зладжена і автоматизована. Державна інспекція фіксує лунки від снарядів, аналізує стан лісів та оцінює забрудненість повітря. Стан звільнених від окупації лісів та степів дуже незадовільний через те, що там постійно відбувалися обстріли, пожежі та рухалася техніка. Збитки на окупованих територіях можливо відстежити лише через супутники [3].

Найбільшу кількість пошкоджень було завдано адміністраціям та інфраструктурі заповідників. Будівлі адміністрацій національних парків пограбовані та зруйновані, через це тепер неможливо вести дослідницьку і наукову роботу на цих заповідних територіях. Через нестачу палива та анексовану пожежну техніку немає можливості гасити пожежі. Вчені та працівники національних парків та заповідників до останнього перебували на лінії фронту, намагаючись робити все можливе, щоб мінімізувати руйнування. Наразі більшість працівників евакуювалися, бо працювати на небезпечній території – це великий ризик.

За інформацією Державної екологічної інспекції в Луганській області через бойові дії постраждало загалом 28 тис. га переважно хвойних лісів. Найбільшу територію лісових насаджень втратило Северодонецьке, Рубіжанське, Кремінське, Кудряшівське та Борівське лісництва. Пожежі пошкодили понад 70% лісових насаджень Старокраснянського лісництва та більше ніж 60% лісових насаджень Боровеньківського лісництва. Від вогню постраждав Гідрологічний заказник місцевого значення «Кремінські каптажі» та частина Луганського природного заповідника «Трьохізбенський степ». Основну площу Національного парку «Святі гори» займають соснові бори, 80% яких вже знищено, але вони й досі сильно потерпають від пожеж. Зупинити поширення вогню неможливо, оскільки на цій території відбуваються активні бойові дії. Інша частина «Святих гір» складається зі штучних соснових насаджень, розташованих на пісках, через які вогонь проходить дуже активно і швидко [4].

Щодо відновлення міст Луганщини наразі дуже багато обговорень та планів. Але, на жаль, є території, які неможливо ніяк відбудувати – це заповідники та національні парки. Найкращим рішенням буде залишити зруйновані екосистеми відновлюватися самостійно. Можливо, лише підвищити родючість земель хімічним способом, але

це дуже дорого. Ураховуючи досвід після Другої світової війни, відновлення національно-природного фонду Луганської області може тривати від 30 до 100 років.

Ключові слова: природно-заповідний фонд, військові дії, екологічні наслідки.

Список використаних джерел

1. Заповідні території під час війни. Відновити міста буде простіше, ніж природу.– URL: <https://eco.rayon.in.ua/topics/514206-zapovidni-teritorii-pid-chas-viyini-vidnoviti-mista-bude-prostishe-nizh-prirodu>
2. Війна і довкілля: заповідники в зоні АТО.– URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2015/03/7/190398/>
3. Українські землі після війни будуть відновлюватися від 30 до 100 років.– URL: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=99479>
4. У Луганській області росіяни знищили понад 17 тисяч гектарів лісу.– URL: <https://lviv.media/u-luhanskiy-oblasti-rosiiany-znyshchyly-ponad-17-tysiach-hektariv-lisu/>